

**СИНДИКАТ РАДНИКА У ПРОСВЕТИ
СРБИЈЕ**

СРПС

**БЕОГРАД, Дечанска 14/5; тел/факс: 011/3236-259, 025/420-093
E-mail: sob@beograd.com, sindiso@sbb.rs**

**СРПС ЗА ПЛАТНЕ РАЗРЕДЕ
ЗА ИСТУ СЛОЖЕНОСТ ПОСЛА ИСТА ПЛАТА СВИМ
ЗАПОСЛЕНИМ У ЈАВНОМ СЕКТОРУ**

Систем плата у јавном сектору преминуо

Док просветари очекују финалне преговоре око текста Протокола којим би се дефинисала политика зарада запослених у просвети, али и у очекивању реформе плата у јавном сектору (јавној управи) кроз, за нас, потпуно нов модел – платних разреда, у просветној јавности се шпекулише како доћи до прокламованог циља да се однос између зарада за најједноставнији рад и најсложенији рад врати на однос пре „замрзавања“ плата из 2008. године, односно да плата спремачице и професора у основним и средњим школама и домовима ученика поново буде у односу 1:3, односно 1:5 када се ради о универзитетском образовању.

Елем, држава, која је иначе највећи послодавац у Републици (за готово невероватних 740.000 извршилаца) је и сама већ поодавно нарушила досадашњи модел финансирања плата запослених у јавном сектору, јер је *lex specialis* законима, уредбама, изменама секторских закона изузела из јавног сектора запослене у органима државне управе и локалне самоуправе, запослене у војсци и полицији, запослене у управи и правосуђу и наравно запослене у јавним, комуналним и услужним предузећима којима су власник, односно оснивач, било држава, било нижи облици власти – покрајина/е и ЈЛС. На тај начин прича о јавном сектору је као и она чувена књига која је спала на два слова – у овом случају то су просвета, култура и делом здравство. Стога не чуди да је Синдикат радника у просвети Србије (СРПС), који је члан и оснивач Независног синдиката јавних служби Србије, у свом предлогу Протокола захтевао да се ресорна министарства просвете (науке и технолошког развоја) и финансија јасно одреде шта сматрају под појмом „јавна управа“ и шта то уствари садржи Закон о платама запослених у јавној управи за који су се и сами обавезали да донесу до краја јуна и који би у другој половини текуће године требао заменити досадашњи начин финансирања зарада запослених у јавном сектору дефинисан Законом о буџету и Законом о буџетском систему за 2014. годину.

Нарушавањем досадашњег начина финансирања плата у јавном сектору дефинисаног као производ коефицијента запосленог којег је кроз Уредбу утврђивала Влада и основице за обрачун и исплату зараде („цене рада“) којег је кроз Закључак утврђивала Влада и везивањем плата за пензије, Влада је сама себе „завезала у (Гордијев) чвор“ и једини излаз има управо у томе да уз рационализацију броја запослених у јавном сектору (јавној управи) и кроз увођење платних разреда уведе ред у јавне финансије у делу финансирања зарада у „јавној управи“ (ма шта год то значило?!). Инсистирањем на превазиђеном моделу финансирања плата у јавном сектору, али и са њима, по закону спојених судова, везаних пензија и даље ће за исту сложеност посла запослени у јавном сектору имати различите плате и то оне које иритирају јер је непримерено да, примера ради, кафе-куварица у неком јавном предузећу (није услов ни да је то јавно предузеће профитабилно), уз сво дужно поштовање њеног посла, има плату професора у гимназији, и сл.

Дакле, једино што преостаје јесте да се уведу платни разреди за све запослене у јавном сектору, односно „јавној управи“ (образовању, култури, здравству и социјалној заштити, државној управи и локалној самоуправи, полицији, правосуђу, војсци и другим директним и индиректним корисницима буџета, без обзира да ли се радило о државном буџету или буџету нижих облика организовања власти. Поједностављено речено, у тако уређеним платним разредима нашло би се места и за плате председника државе, премијера, министара итд., па све до спремачице или физичког радника у некој установи локалне самоуправе.

Подсећам да је посао око платних разреда држава својевремено, средином 2007. године довела готово до краја, а онда из необјашњивих разлога скрајнула, иако је остало само једно неусклађено питање – да ли платних разреда треба бити 12 или 13.

Како би се у сваком платном разреду нашло још 10-ак подразреда, јасно је да би се унутар претпостављених 120-ак различитих по сложености послова нашли сви јавни посленици при чему би њихова плата зависила не само од степена стручне спреме, што је досад био најчешћи критеријум, при чему су врло често признаване инстант дипломе образовних установа и без акредитације и сл., већ од одговорности за ресурсе, способности организације рада и руковођења, тежине доношења одлука, сложености и креативног (стваралачког) мишљења у решавању проблема, способности контаката и представљања, као и о знањима, вештинама и искуству. На тај начин не само да би се у платним разредима нашли сви који деле „колач“ звани буџет/и, већ би се и на коректнији начин решило увек спорно питање напредовања у служби и/или минулог рада. Примера ради, у највећој јавној служби – просвети, плата почетника и човека пред пензију са пуним пензионим стажом од 40 година разликује се само за 16%, а напредовањем кроз платне разреде и стицањем одређених звања запослени у једном платном разреду могао би имати у том случају и зараду изнад зараде онога у вишем платном разреду уколико задовољава напред речено.

Увођењем платних разреда не само да би запослени на пословима исте сложености имали једнаку почетну основну плату, већ би се напустило арчење ионако мало средстава за плате јавних делатника и већини од њих вратило задовољство да су за сложенији рад или за напредовање у служби валоризовани и кроз зараду. Ово је посебно важно у светлу чињенице да је држава увела рационализацију масе пара за плате запослених јавних посленика за 8% у протеклих 5 година ако се посматра однос динар – евро, а за више од 30% ако се упореди и маса плата и број запослених у периоду од 2008. до 2013. године. Дакле, тзв. линеарним финансирањем и увођењем често пута и непотребних нових извршилаца у јавне службе, дошло се до модела који је, најблаже речено, превазиђен и који мора да се мења. Тиме би се избегло и оно што је неминовно уколико се садашњи тренд настави, а то је да ће Србија бити сваким даном све ближе „кубанском моделу“ у коме су сви запослени имали једнаку и то минималну плату уз српски додатак да велика већина од њих, а једног дана сви, немају пуну норму, већ само део. Мотивацију таквих делатника и подложност корупцији и свим другим негативним утицајима не треба посебно помињати.

И на крају, уместо закључка, хтели-не хтели и синдикати су се, бар око овога, сложили да је до побољшања материјалног положаја запослених у просвети могуће доћи увођењем платних разреда и другачијом прерасподелом масе средстава за плате свих запослених, рационализацијом броја извршилаца и напуштањем тзв. система линеарног финансирања, који подразумева да за 1% веће плате у просвети (због спојених плата свих јавних служби и пензија), треба издвојити чак 8 милијарди динара, а за однос са почетка приче од 1:3, односно 1:5 потребно је око 30% више средстава, дакле 240.000.000.000 динара којих наравно нема и које, поређења ради, износе више него двоструки буџет за највећу јавну службу која се финансира искључиво из буџета – просвету. Питање пензија такође оптерећује решење овог проблема, иако је свима јасно да се и овај систем мора радикално реформисати.

Београд, 17.01.2014. год.

Проф. Хаџи Здравко М. Ковач,
члан Преговарачког тима СРПС

